

Παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο

Τόμ. 13, Αρ. 1 (2024)

Τεύχος 13

παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο

διεθνής περιοδική έκδοση παιδαγωγικών προβληματισμών

Θεματικός Τόμος: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
Επιμέλεια: Ελένη Σκούρτου, Κωνσταντίνος Βρατούλης, Αλβίζος Σοφός

Τεύχος 13, 2024

Αρχάκης, Αργύρης (2020). Από τον εθνικό στον μετα-εθνικό λόγο – Μεταναστευτικές ταυτότητες και κριτική εκπαίδευση, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη

Ελένη Σκούρτου

doi: [10.12681/revmata.37709](https://doi.org/10.12681/revmata.37709)

Copyright © 2024, Ελένη Σκούρτου

Άδεια χρήσης [##plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-sa4##](https://plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-sa4##).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σκούρτου Ε. (2024). Αρχάκης, Αργύρης (2020). Από τον εθνικό στον μετα-εθνικό λόγο – Μεταναστευτικές ταυτότητες και κριτική εκπαίδευση, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη. *Παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο*, 13(1). <https://doi.org/10.12681/revmata.37709>

Αρχάκης, Αργύρης (2020). Από τον εθνικό στον μετα-εθνικό λόγο – Μεταναστευτικές ταυτότητες και κριτική εκπαίδευση, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη

Ελένη Σκούρτου
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
skourtou@aegean.gr

Άμεσα ή έμμεσα, κάθε φορά που δημοσιοποιούμε ένα επιστημονικό κείμενο για την εκπαίδευση, τη γλώσσα, τον πολιτισμό κλπ κάνουμε μία πολιτική κατάθεση. Πολύ συχνά, η πολιτική τοποθέτηση δηλώνεται ήδη στον τίτλο. Αυτή είναι η περίπτωση του Αργύρη Αρχάκη και του βιβλίου του που παρουσιάζουμε εδώ. Έχει προηγηθεί λεπτομερής παρουσίαση του βιβλίου από ομάδα συναδέλφων (βλ Νέα Παιδεία, 2023, τεύχος 184, Ένθετο). Το παρόν, σύντομο σημείωμα βασίζεται στο κείμενό μου σε εκείνο το Ένθετο του περιοδικού Νέα Παιδεία.

Ο εθνικός λόγος είναι ο κυρίαρχος λόγος που εκφράζεται μέσα από την κυρίαρχη γλώσσα. Έχει σαφές και αυστηρό περίγραμμα, σαφήνεια, εργαλειοποιείται εύκολα, δεν αφήνει μεγάλα περιθώρια για αποκλίσεις και ελέγχει διαρκώς την ‘ορθότητα’ στη χρήση της γλώσσας, έχει γλώσσα-στόχο και πρότυπο ομιλητή/τριας. Ο εθνικός λόγος απεχθάνεται την απροσδιοριστία. Και ακριβώς αυτή την απροσδιοριστία προβάλλει ο Αρχάκης ως το κύριο χαρακτηριστικό της επικοινωνίας σήμερα. Εξηγείται αυτή η απροσδιοριστία από την υπερποικιλότητα στη σύνθεση των σύγχρονων κοινωνιών. Πέρα από διαπίστωση, η απροσδιοριστία γίνεται επιδίωξη μέσω του μετα-εθνικού λόγου που αναπτύσσεται στις ‘ρηγματώσεις’ που ο ίδιος επιφέρει στον εθνικό λόγο.

Ακούγεται αντιφατικό, αλλά δεν είναι: η σαφήνεια στον εθνικό λόγο χτίζεται πάνω στις διαχωριστικές γραμμές που ο ίδιος θέτει (σωστή vs. λάθος χρήση της γλώσσας, ‘καθαρή’, ονοματισμένη γλώσσα vs. γλωσσικά ρεπερτόρια, (δια)γλωσσικότητα). Ως προς την κοινωνική σύνθεση, η σαφήνεια παραπέμπει στον σαφέστατο διαχωρισμό μεταξύ ‘Ημών’ και των ‘Άλλων’ Η απροσδιοριστία στον μετα-εθνικό λόγο αναπτύσσεται επειδή γίνονται συνθέσεις στη θέση των διαχωρισμών. Από αυτή την άποψη, η απροσδιοριστία πάει χέρι-χέρι με την υβριδικότητα στη γλώσσα και με την κοινωνική διαπραγμάτευση των υποκειμένων. Για να γίνει όμως αυτό, ο Αρχάκης υποστηρίζει ότι τα υποκείμενα που βρίσκονται στην προνομιά τους πλευρά, στην πλειονότητα / κυρίαρχη ομάδα χρειάζεται να στοχαστούν για τα προνόμια τους και πώς τα απολαμβάνουν μονομερώς και να κάνουν οικειοθελώς βήματα προς την αποποίησή τους.

Ως πρωτογενές υλικό για τη διερεύνηση της ανάπτυξης ενός μετα εθνικού λόγου, ο Αρχάκης αναλύει κριτικά κείμενα νέων μεταναστευτικής καταγωγής, παρατηρεί πώς αυτοί/ες κατασκευάζουν και προβάλλουν τις ταυτότητές τους, σε μια προσπάθεια να βρουν τη θέση τους στην κοινωνία που ζουν. Τελική επιδίωξη του Αρχάκη είναι η δημιουργία ενός ‘ευρύχωρου’ τόπου, όπου υπάρχει θέση για όλους/ες.

Ως προς την οργάνωσή του, το βιβλίο αναπτύσσεται σε έξι, πολύ καλά οργανωμένα κεφάλαια, όπου μπορούμε να παρακολουθήσουμε τόσο την έρευνα στα στάδια και στα αποτελέσματά της, το μεθοδολογικό εργαλείο (Κριτική Ανάλυση Λόγου) που εφαρμόστηκε, τη συνθετική αξιοποίηση όμορων επιστημονικών χώρων και τη σαφή πολιτική τοποθέτηση του συγγραφέα Αργύρη Αρχάκη